मिथ्या खबर किन फैलिन्छ?

उद्देश्यहरू:

- सहभागीलाई प्रविधिको विकाससंगै मिथ्या र मिथ्या समाचारमा भएको क्रमिक विकाससंग परिचित गराउने
- सहभागीलाई मिथ्या खबरलाई बुझ्न चाहिने उपयुक्त सोच्ने सीप विकास गर्न मद्दत गर्ने
- सहभागीलाई मिथ्या खबरहरू फैलाउनु पछाडिका कारणहरूसंग परिचित गराउने

कार्यशाला अघि:

- प्रस्तुत गर्ने स्लाईड खोल्नुहोस्

- तलका कर्यपत्रहरुलाई सन्दर्भका लागि तयार गर्ने
  - मिथ्या खबर १
  - दुस्प्रचारका घटनाहरु
  - मिथ्या खबर २
  - मैले सोच्ने गर्दथें.....र मैले अहिले सोच्छु....

सहजकर्ताका लागी नोट:

- यो कार्यशाला संचालन गर्न सहजकर्तासँग निश्चित स्तरको सिकाई सम्बन्धित सामग्रीको ज्ञान हुन आवश्यक पर्दछ। कृपया कुनै पनि अपरिचित विषयवस्तु भेट्नु भएमा, त्यस सम्बन्धि जानकारीको लागी यस डिजिटल टुलकिटको "***theme 1: Finding and Consuming Digital Contents***"मा हेर्नुहोस्।

कार्यतालिका:

खण्ड	उद्देश्यहरू	विवरण
२ साँचो र १ झूठ १५/१५ मिनेट	सहभागीलाई मिरोसंग परिचित गराउने सहभागीलाई एउटा रमाइलो	सहजकर्ताको परिचय दिनुहोस, र सहभागीलाई स्वागत गरी कार्यशालाको छोटो विवरण दिनुहोस्। सहभागीहरुलाई सूचित गर्नुहोस् कि हामी एक रमाईलो गतिविधि २ साँचो र १ झूठ सँग शुरू गर्नेछौं। कार्यशाला मिथ्याका बारेमा भएकाले यो एनरजाइजर यहाँ राम्रो संग फिट हुन्छ।

	क्रियाकलापमा संगै काम गर्न लगाउने	यस गतिविधिका लागी नियमहरु छन्: ● एक सहभागीले आफ्नो बारेमा ३ वक्तव्य दिन्छन्। ती मध्ये दुई साँचो र एक झूठ हुनुपर्छ। ● तयार भएपछी सहभागीले आफ्ना तीनवटा बयान सबैका माझ साझा गर्छन्। ● बाँकी सहभागीहरु झूठो वक्तव्य पत्ता लगाउनका लागी प्रयास गर्छन। सबैलाई आफ्ना वक्तव्य तयार गर्न एक मिनेट दिनुहोस्। त्यसपछि ४-५ व्यक्तीको समूहमा सहभागीहरुलाई वितरण गर्नुहोस्। प्रत्येक सहभागीले आफ्नो समूहको सदस्यहरु सँग आफ्ना ३ वक्तव्य साझा गर्छन्। अरु सहभागीहरुले उनीहरु झूठो वक्तव्य पत्ता लगाउन कोशिश गर्छन्। सबैले आफ्नो पालोमा वक्तव्य साझा गरेपछि गतिविधि समाप्त हुन्छ।
मिथ्या खबरको परिचय १०/ २५ मिनेट	सहभागीलाई मिथ्या खबर र अहिलेको समयमा त्यसको परिमाणको बारेमा सोच्न लगाउने	सोध्नुहोस् - मिथ्या खबर भन्नाले के बुझ्नुहुन्छ? आजको मिथ्या खबर २० वर्ष अघिको मिथ्या खबरभन्दा कसरी फरक छ? अगाडिको प्रश्नमा जस्तै फेरी सहभागीको उत्तरहरू लिनुहोस्। अर्को खण्डमा बध्नुअघि तलका कुरामा जोड दिनुहोस्: ● मिथ्या खबर भनेको नियोजित रुपले फैलाइएको गलत समाचार हो। एसपछाडीको नियत कस्तो हुनसक्छ-हामी आजको कार्यशालामा खोज्नेछौं। ● प्रविधि, विशेष गरी इन्टरनेटको विकासले जसलाई पनि खबर र मिथ्या खबर बनाउन र फैलाउन सक्ने बनाएको छ।
मिथ्या समाचारको विश्लेषण १५/४० मिनेट	सहभागीलाई मिथ्या समाचारका घटनाको अध्ययन गर्न लगाउने सहभागीलाई ती खबरलाई प्रेरित गर्ने कुराहरू सोच्न लगाउने	सहजकर्ता - अबको क्रियाकलापको लागि म तपाईंहरूलाई मिथ्या खबरका दुई उदाहरणहरू दिनेछु। तपाईंहरूले ती खबर बनाएर फैलाउनुका कारणहरु सोच्नुपर्ने छ। सहजकर्ता नोट: क्रियाकलाप राम्ररी बुझ्नका लागि यो कार्यपत्र हेर्नुहोस्। हरेक उदाहरणमा छलफल गराउनका लागि प्रश्नहरू सोध्नुहोस्, अथवा दुइ फरक विचारलाई प्रस्तुत गरेर सहभागीलाई व्याख्या गर्न लगाउनुहोस्। सहभागीले यो क्रियाकलापको दुइवटै तस्बिरमा छलफल गरिसकेपछि यसपछिको भाग समुहमा गरिनेछ भनेर भन्नुहोस्।
सामुहिक क्रियाकलाप ३५/७५ मिनेट	ठूलो समुहमा बोल्न अप्ठ्यारो मान्ने सहभागीलाई आफ्नो विचार राख्न हौसला दिन	आफ्नो स्क्रिन प्रस्तुत गरी यो क्रियाकलापको लागि प्रयोग गरिने लेख देखाउनुहोस्। सहभागीले आफ्नो विचार राख्ने मिरो बोर्डको क्षेत्र पनि देखाउनुहोस्। प्रक्रिया बुझाउनका लागि एउटा उदाहरण प्रस्तुत गर्नुहोस्। बाकी तस्वीर र विवरण भएको गतिविधि शीटको लिंक साझा गर्नुहोस्। सहभागीलाई यी मिथ्या वस्तुहरू किन

	सहभागीलाई आफ्नो विचारलाई स्पष्ट पार्न लगाउने	फ़ैलाइए भन्ने कुरामा छलफल गर्न लगाउनुहोस्। यसको लागी सबैलाई २० मिनेट दिनुहोस्। क्रियाकलाप सुरु गर्नुअघि सहभागीलाई आफ्नो समुहमा सक्रिय रुपमा छलफल गर्न निर्देशन दिनुहोस्। सहजकर्तालाई नोट: क्रियाकलाप सम्बन्धी सहयोगका लागि यो कार्यपत्र हेर्नुहोस्। क्रियाकलाप सकिएपछि हरेक समूहबाट एक प्रतिनिधिलाई आफ्नो समुहमा आएका विचारहरू प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस्। हरेक समूहले यसका लागि २ मिनेट पाउनेछ।
अन्तरक्रिया र समापन १५ /९० मिनेट	सहभागीलाईयो कार्यशालामा आफ्नो सोचाइ कसरी बदलियो भन्ने सोच्न लगाउने कार्यशालाका मुख्य बुँदाहरूमा जोड दिने	रिफ्लेक्सन स्लाइड प्रस्तुत गर्नुहोस् र सहभागीलाई तलको वाक्य पुरा गर्न लगाउनुहोस्। मैले सोच्ने गर्दथें . . . र म अब सोच्छु . . . सहजकर्तालाई नोट: यो क्रियाकलाप राम्ररी बुझ्नका लागि यो कार्यपत्र हेर्नुहोस्। यो गतिविधिका लागि मिरो बाहेक अन्य माध्यमहरु को उपयोग गरी गर्न सकिन्छ। प्रमुख बुँदाहरूका रुपमा तलको जानकारी भएको स्लाइड प्रस्तुत गर्नुहोस्: • समाजलाई गिराउन फ़ैलाइने भ्रम • आफ्नो आर्थिक फाइदाको लागी फ़ैलाइने भ्रम • कमजोर पत्रकारिताले फैलाएको भ्रम • राजनीतिक कारणले सत्य-तथ्य माथि लगाइने पर्दा • आआफ्नो विचारधाराका कारण तथ्यमाथिको फरक दृष्टिकोण • प्यारोडीलाई नबुझ्नाले सहभागीलाई यो जानकारी शिव वैद्यनाथनको किताब **Antisocial Media**बाट लिइएको कुरा बताउनुहोस्। सहभागीलाई आजको कार्यशालामा हेरिएको एउटा उदाहरणलाइ कुनै एउटा कारणसंग मिलाउन भन्नुहोस्। कार्यशाला टुंग्याउने क्रममा सहभागीलाई गलत खबरहरूले डिजिटल संसार प्रदुषित गरेको कुरा बताउनुहोस। एउटा सक्षम डिजिटल नागरिकसंग मिथ्या खबरलाइ चिन्ने ज्ञान र साधनहरू हुन जरुरी छ भनेर बताउनुहोस।